

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ПУШКАР СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури*

ПУБЛІЧНІ ЗАЯВИ ТА ЗВЕРНЕННЯ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ У МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ ТА АВТОРИТЕТУ ПРАВОСУДДЯ

Проблема незалежності суддів упродовж тривалого часу привертає увагу як науковців, так і практиків. Задля її вирішення державою докладаються максимальні зусилля: закріплено гарантії незалежності суддів, імплементуються європейські стандарти у сфері правосуддя до національного законодавства, створюються органи, що мають на меті сприяти забезпеченню незалежності суддів. У системі таких органів Вища рада правосуддя (далі також – ВРП) посідає особливе місце через конституційно-правовий статус, відповідно ст. 131 Конституції України [1].

Можна погодитися, що повноваження Вищої ради правосуддя стосовно забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів мають глобальний, системний та міжгалузевий характер, адже лише наявність взаємопов'язаних механізмів перешкоджання впливу на суддю та його захист від будь-яких спроб втручання під час відправлення правосуддя може бути запорукою утвердження України як правової та демократичної держави [2].

Відповідно до ч. 4 ст. 73 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (далі – Закон), одним з таких повноважень є ухвалення та оприлюднення ВРП публічних заяв і звернень (до прикладу до Генерального прокурора України, Міністра внутрішніх справ України, Національної поліції тощо) [3].

У Главі 23 Регламенту Вищої ради правосуддя ухвалення публічних заяв і звернень визначено заходом забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя загального характеру, який може вживатися ВРП за зверненнями суддів, судів, органів та установ системи правосуддя, а також із власної ініціативи. Такі заяви і звернення ухвалюються на засіданні ВРП шляхом прийняття не відповідних рішень з подальшим їх оприлюдненням на офіційному вебсайті ВРП та веб-порталі «Судова влада» [4].

Досліджуючи питання забезпечення авторитету правосуддя в умовах проблеми кадрового дефіциту в судах, вважаємо за доцільне у якості прикладу звернути увагу на публічне звернення, ухвалене ВРП 18 листопада 2021 р. спільно з суддівськими та адвокатськими об'єднаннями до Президента України.

Зазначене звернення містило прохання призначити суддів задля вирішення гострої кадрової кризи та розглянути подання ВРП про призначення 135 кандидатів на посади суддів до судів першої інстанції, стосовно яких були внесені відповідні подання, а також привести до присяги 51 суддю, призначеного на

посаду [5]. Можна припустити, що це звернення сприяло підписанню Президентом України Указу № 42/2022 від 08.02.2022 р. щодо призначення 28 суддів на посади у місцевих загальних судах [6].

Водночас аналіз інформації з відкритих джерел дозволяє простежити тенденцію щодо припинення оприлюднення ВРП відповідей на публічні звернення, що ставить під сумнів їх ефективність як заходів, що застосовуються ВРП, але не приносять очікуваних результатів у вигляді беззаперечного прийняття їх до уваги та врахування у своїй діяльності органами та особами, яким вони адресовані.

Зауважимо, що ані в Законі, ані в актах ВРП не міститься визначення понять «публічна заява» та «публічне звернення». Крім того, виходячи з опублікованих ВРП рішень, можна дійти до висновку, що ВРП використовує переважно «публічне звернення» як захід забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя: зокрема, публічні заяви ВРП у її практиці практично відсутні. Втім нещодавно, 05 квітня 2023 р., ВРП зроблено заяву у зв'язку з повідомленнями щодо створення псевдо судів на тимчасово окупованих територіях [7].

Аналіз чинного законодавства та опублікованих публічних звернень ВРП дозволяє виокремити їх ознаки. Зокрема, публічні звернення ВРП:

- 1) є засобом впливу на суспільні відносини з метою припинення або попередження неправомірних явищ;

- 2) спрямовані на захист суду, суддів чи конкретного судді, підтримання, підняття чи забезпечення авторитету правосуддя, критику неправомірних дій представників інших гілок державної влади щодо судової влади та т.і.;

- 3) відображують офіційну позицію ВРП як конституційного органу суддівського врядування з питання, яке віднесено до її компетенції, за результатами його опрацювання всіма членами ВРП та прийняття ними спільного рішення;

- 4) відрізняються особливим форматом подачі, адже містять певний змістовний посил, належним чином аргументований та систематизований обсяг інформації, що оприлюднюється на офіційному сайті ВРП та у засобах масової інформації.

Ключовою відмінністю між публічним зверненням та заявою є те, що публічне звернення, як документ, адресується конкретній юридичній або фізичній особі – владному органу, його керівнику тощо, а публічна заява, як документ, не має конкретного адресата. Отже, ще однією відмінністю є стиль викладення матеріалу в публічному зверненні та заяві. Перший документ є більш структурованим (містить назву, адресат, проблему, що є предметом звернення тощо), тоді як другий, хоча так само має офіційний характер, може мати більш довільну форму викладення проблеми.

Практика використання ВРП публічних звернень дає підстави стверджувати, що вони використовуються як виключний захід впливу на випадки грубих порушень незалежності суддів, судової влади з боку інших гілок державної влади, тобто, як каральний інструмент. Вбачається, що ВРП використовує публічні звернення у переважній більшості випадків як відповідь на певні публічні дії або висловлювання.

У найбільш загальному сенсі публічні заяви та звернення ВРП є публічними висловлюваннями поглядів ВРП як конституційного органу суддівського врядування. Проте, враховуючи вищенаведені відмінності між цими документами, пропонуємо власні визначення поняття «публічне звернення» та «публічна заява».

Так, публічне звернення ВРП – це документ, що адресується Вищою радою правосуддя конкретній юридичній або фізичній особі – владному органу, його керівнику тощо, містить відомості про виключну проблему у сфері незалежності суддів або авторитету правосуддя та прохання або вимогу про її усунення.

У свою чергу, публічна заява – документ, що виражає загальну позицію Вищої ради правосуддя щодо тієї чи іншої події або ситуації у сфері незалежності суддів або авторитету правосуддя та не має конкретного адресата.

Слід звернути увагу, що публічні заяви і звернення, виступаючи як заходи забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів, одночасно є елементами й іншого напрямку діяльності ВРП – інформаційно-комунікативної діяльності. Така діяльність ВРП здійснюється також за допомогою: 1) публікацій новин та повідомлень Прес-центру судової влади, який працює при Вищій раді правосуддя, і комунікаційного відділу секретаріату Вищої ради правосуддя; 2) виступів, інтерв'ю, коментарів тощо Голови, заступника Голови та членів ВРП. На нашу думку, ухвалення ВРП публічних заяв і звернень є чи найбільш вагомим видом комунікаційної діяльності ВРП із усіх вищеназаних.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Баран А. Повноваження Вищої ради правосуддя щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2020. Т. 7. № 2. С. 33–41.
3. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>
4. Регламент Вищої ради правосуддя : Рішення від 24.01.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr52_910-17
5. Публічне звернення до Президента України Володимира Зеленського щодо призначення суддів. *Вебсайт Судової влади України*. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1214199/>.
6. Про призначення суддів : Указ Президента України від 08.02.2022 р. № 42/2022. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U042_22?an=1
7. Заява ВРП у зв'язку з повідомленнями щодо створення псевдосудів на тимчасово окупованих територіях. *Вебсайт Вищої ради правосуддя*. URL: <https://hcj.gov.ua/news/zayava-vrp-u-zvyazku-z-povidomlennnyamy-shchodo-stvore-nnya-psevdosudiv-na-tymchasovo-okupovanyh>

Ключові слова: судова влада, правосуддя, незалежність суддів, Вища рада правосуддя, публічна заява, публічне звернення.

Key words: judiciary, justice, independence of judges, High Council of Justice, public statement, public appeal.

Гуглей Віталій Вікторович	
Фінансова безпека держави та її структурні складові	87
Чернецька Оксана Артурівна	
Правові колізії застосування ст. 44 ³ КУпАП	89
Новак Анастасія Олександрівна	
Адміністративне оскарження рішень податкових органів	92

СЕКЦІЯ 18

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ Й МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Кормич Борис Анатолійович	
Контроль та коригування митної вартості: у пошуках ефективності	96
Аверочкіна Тетяна Володимирівна	
Морське судноплавство у досягненні глобальних цілей сталого розвитку ООН	99
Федотов Олексій Павлович	
Щодо впровадження європейських діджитал-практик у діяльність Державної митної служби України та її територіальних підрозділів	102
Коваль Наталія Олексіївна	
Траншипмент: як не втратити можливості?	106
Сергеев Юрій Володимирович	
Запровадження системи європейського морського «єдиного вікна»	109
Єременко Крістіна Сергіївна	
Порівняльно-правова характеристика системи збору даних ІМО (DSC) та системи моніторингу ЄС (MRV)	112
Назарко Артем Аркадійович	
Деякі аспекти цифровізації територіальних підрозділів Державної митної служби України: підсистема «Електронний суд»	115

СЕКЦІЯ 19

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОУСТРОЮ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ, ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, АДВОКАТУРИ

Бакаянова Нана Мезенівна	
Про проблему ототожнення адвоката з клієнтом в умовах воєнного стану	121
Пушкар Сергій Іванович	
Публічні заяви та звернення Вищої ради правосуддя у механізмі забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя	125